

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل The Movement for Quality Government in Israel

כ"א כסלו תשס"ט

18/12/2008

סומן : כ-08-6093

בפנייתך אלינו אנא ציין מספר תיק

לכבוד

פרופ' סטנלי פישר

נגיד בנק ישראל

פרופ' זוהר גושן

יו"ר רשות ניירות ערך

מר ירום אריאב

מנכ"ל משרד האוצר

מר ידין ענתבי

הממונה על שוק ההון, ביטוח

מר רוני חזקיהו

המפקח על הבנקים

וחיסכון

נכבדי,

הנדון : הארכת היתר האחזקה של בנק לאומי בחברת מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן : התנועה) הריני פונה אליך כדלקמן :

התנועה סבורה שמן הראוי, כי נגיד בנק ישראל ידרוש את מכירת אחזקותיו של בנק לאומי במניות מגדל אחזקות או לחילופין בחברה לישראל, לאלתר, ככל שהדבר אכן מנוגד לחוק הבנקאות, הכל כמפורט במכתב זה :

1. חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981 (להלן : החוק) קובע הוראות מרכזיות בעניין המערכת הבנקאית בישראל, וביניהן ההגדרה של סוגי תאגידי בנקאיים, קביעת תחומי פעילותם ועיסוקיהם, הסדרת החזקותיהם בתאגידי בעלי אופי פעילות מקביל או שונה, הסדרת שליטה והחזקת אמצעי שליטה בתאגידי הבנקאיים ועוד.

2. במאי 1996 התקבלה בכנסת הצעה לתיקון החוק שעיקרה יישום החלטות הממשלה אשר נתקבלו בעקבות הדין וחשבון שהגישה ועדה שמינה שר האוצר לבחינת ההיבטים של החזקות בנקים בתאגידי ריאליים. ועדה זו מצאה, כי המשק הישראלי הינו ריכוזי מאוד, וכי תופעה זו מתמקדת בכוח הכלכלי המרוכז בקונגלומרטים הבנקאיים. כפי שסברה הועדה, ריכוזיות

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

גבוהה בפעילות הסקטור העסקי יוצרת סיכונים לתפקודו התקין של המשק במישור הכלכלי, החברתי והמדיני. שילוב זה אף פותח גזרה רחבה של חשש לניגודי עניינים.

3. כפי שצוין בדברי ההסבר להצעת החוק כאמור, "חשיבות רבה נודעת ליציבות הבנקים ואיתנותם, שכן זו מבטיחה את תפקודו התקין של המשק ואת ביטחונו של ציבור המשקיעים. החזקות בנק בתאגידים ריאליים עשויות לתרום ליציבות הבנק או לפגוע בה, בהתאם להיקף ההחזקות הכולל ולמידת פיזורן: החזקות ריאליות בהיקף גבוה ובפיזור נמוך עלולות להוות מקור לסיכון היציבות, בעוד שהחזקות בהיקף נמוך ובפיזור רחב עשויות לפזר סיכונים ולייצב את התשואה להון לאורך זמן. ההצעה נועדה אפוא לאזן בין השיקולים השונים: הצורך בהקטנת הריכוזיות במשק, צמצום היקף ניגודי העניינים בין הפעילויות השונות של התאגידים הבנקאיים והגברת השמירה על יציבות הבנקים" (הצעות חוק 2532, כ' באדר התשנ"ו, 11.3.1996).

4. אחת התופעות הבולטות המבטאות את בעיית הריכוזיות במשק הישראלי במלוא חריפותה היא החזקותיו של בנק אחד בשניים מן הקונצרנים הגדולים במדינה. על-כן הוצע במסגרת הצעת החוק האמורה, כי בנק שמחזיק שני קונצרנים יחויב למכור את מלוא החזקותיו באחד מן הקונצרנים. כדי למנוע מהלכים שיעבירו את החזקות לקבוצה בנקאית אחרת ולוודא שתופעה זו לא תחזור על עצמה בעתיד, הוצע להוסיף לחוק סעיף, לפיו תאגיד בנקאי יהיה רשאי להחזיק אמצעי שליטה, יהיה השיעור נמוך ככל שיהיה, בקונגלומרט ריאלי אחד בלבד. הוראת המעבר לעניין זה תאפשר למי שהחזיק כדן ביותר מקונגלומרט אחד, להמשיך ולהחזיק בו עוד כ-4 שנים.

5. בהתאם לאמור קובע סעיף 24א(א) לחוק הבנקאות (רישוי) העוסק בהחזקת אמצעי שליטה בתאגיד החזקה ריאליים, כנוסחו כיום, כך:

"תאגיד בנקאי רשאי להחזיק, ככל שהדבר מותר לו לפי פרק זה, באמצעי שליטה של תאגיד החזקה ריאלי אחד בלבד; לעניין זה, "תאגיד החזקה ריאלי" - תאגיד שהונו כמשמעותו בסעיף 23 עולה על 1250 מיליון שקלים חדשים, הפועל במישרין או בעקיפין ביותר משלושה ענפי משק שונים המנויים בתוספת השנייה וששווי סך כל השקעותיו בכל אחד מהם עולה על 12.5 מיליון שקלים חדשים; הנגיד רשאי, באישור שר האוצר וועדת הכספים של הכנסת, לשנות את התוספת השנייה".

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

6. כפי העולה מתמצית הדו"ח הכספי ליום 30 ביוני 2005 (בלתי-מבוקר) בעניין בנק לאומי לישראל בע"מ וחברות מוחזקות שלו, על-פי הודעת מגדל שנמסרה לבנק לאומי בסוף חודש יוני 2005 ולאחר שערך הבנק בדיקות בעקבות הודעה זו, הודיע הבנק לישראל במהלך חודש יולי 2005, כי על-פי פרשנות בנק ישראל לסעיף 24 לחוק הבנקאות (פרשנות שהבנק חולק עליה כפי שנכתב בדו"ח הכספי), נכון לסוף מרס 2005, מגדל אחזקות ביטוח ופיננסים בע"מ (להלן: מגדל), בה מחזיק הבנק, פועלת ביותר משלושה ענפי משק, ועל כן מוגדרת כ"תאגיד החזקה ריאלי". לפיכך הוסיף וביקש בנק לאומי, כי תינתן לו תקופת מעבר סבירה של ארבע שנים, לעמוד בהוראות חוק הבנקאות לעניין זה (בעמ' 35 לדו"ח).
7. למיטב ידיעתנו, וכפי העולה לכאורה מפרסומים בתקשורת, מאז שנת 2005, ניתנו לבנק לאומי מספר ארכות למכירת אחזקותיו במגדל, אך חרף זאת ממשיך הבנק להחזיק כיום ב-9.85% ממניות מגדל אשר שווי השוק שלהן הוא 362 מיליון שקלים.
8. עוד פורסם לאחרונה, כי המפקח על הבנקים, מר רוני חזקיהו, שוקל לכאורה להכיר בעמדת לאומי, כי יש להחריג גופים פיננסיים מהגדרת קונגלומרט, שהוא תאגיד ריאלי במהותו, ואף יזם בהתאמה תיקון חקיקתי לצורך החרגת חברות הביטוח במפורש מהוראות סעיף 24 לחוק.
9. אף על פי כן, ההצעה לתיקון החוק זכתה להתנגדות עזה מצד מספר נציגי ציבור. בין היתר פורסם, כי הטענה העיקרית נגד תיקון חקיקתי מעין זה תהא מנוגדת באופן מוחלט לרוח המלצות ועדת בכר, אשר עיקר עניינה הוא להביא לביסוס מבנה תחרותי בשוק ההון בישראל ולשיפור יעילותו ודרכי פעילותו, וזאת באמצעות צמצום הריכוזיות ומזעור ניגודי העניינים אצל הגופים הפועלים בשוק ההון. כפועל יוצא המצב המשפטי כיום עודנו מחייב את מכירת החזקותיו של בנק לאומי במגדל, או לחילופין את החזקותיו בחברה לישראל, הנופלת גם היא לגדרי הגדרתו של "תאגיד ריאלי" כלשון חוק הבנקאות.
10. לאור האמור, התנועה סבורה שמן הראוי, כי נגיד בנק ישראל ידרוש את מכירת אחזקותיו של בנק לאומי באחד מן התאגידים הריאליים כאמור, לאלתר, ככל שהדבר אכן מנוגד לחוק הבנקאות.
11. אכן, אין מחלוקת, כי בנסיבות אלו מתבקשת תקופת מעבר ראויה, וזאת כדי למזער את הנזק העלול להיגרם לבנק לאומי בשל האילוץ במכירת אחזקותיו כאמור. אלא שכפי שפורסם לאחרונה, בנק ישראל אישר בעבר, ולפנים משורת הדין, כמה וכמה הארכות מועד ומכאן שלבנק לאומי ניתנה תקופה מספקת וראויה לצורך מכירת החזקותיו כנדרש בחוק.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

12. לאור כל האמור במכתב זה, וכל עוד לא שונה החוק, אין זה מוצדק כי הבנק ימשיך להחזיק במניות, באמצעות מתן ארכות חוזרות ונשנות, בניגוד לפרשנות שניתנה להוראות החוק מצד בנק ישראל. וזאת מן הטעם, כי יש לאכוף את הכללים הקבועים על-פי דין על-ידי הרגולטורים, גם כאשר מדובר בגופים כלכליים גדולים.

13. היות והמועד האחרון למכירת אחזקות לאומי במגדל עומד לפוג בסוף החודש הנוכחי בהתאם לארכה האחרונה שניתנה לבנק לאומי, נודה על תגובתכם המהירה.

בכבוד רב,

עו"ד ברק קלב

מנהל המחלקה הכלכלית

התנועה למען איכות השלטון בישראל